

УДК 343.625.3

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.29.45>

ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДІТЕЙ (СТ. 164 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Яковлева Тетяна Костянтинівна,
аспірантка
(Донецький державний університет
внутрішніх справ)

У статті розглядаються проблеми об'єктивної сторони ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. Вказується, що обов'язковою умовою для притягнення до кримінальної відповідальності за ухилення від сплати аліментів на утримання дітей є наявність судового рішення про призначення аліментів тому із батьків, хто проживає окремо від дитини, а також дотримання процесуально визначеного порядку стягнення таких аліментів державним/приватним виконавцем, нехтування покладеним обов'язком особою, яка ці аліменти повинна сплачувати. Автором уточнено перелік потенційних потерпілих, якими є: 1) неповнолітні діти; 2) непрацездатні повнолітні особи, походження яких, відповідно до встановленого законодавством порядку, визначено від особи, яка ухиляється від утримання, а також відповідно до ст. 232 Сімейного кодексу України особи, які були усиновлені правопорушником у встановленому законом порядку.

Аргументовано, що до потерпілих осіб не можуть бути віднесені повнолітні донька та син, які продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги. Унормовано підходи до визначення об'єкта кримінального правопорушення та зазначено, що ним є суспільні відносини, що забезпечують захист права неповнолітніх та/або непрацездатних дітей на одержання утримання від своїх батьків. Додатковим обов'язковим об'єктом цього суспільно небезпечного діяння визначено суспільні відносини, що забезпечують захист права неповнолітніх та/або непрацездатних дітей на повноцінне життя та всебічний (фізичний, психічний і соціальний) розвиток. Підсумовано, що до предмета кримінального правопорушення доцільно відносити: 1) аліменти за рішенням суду або за договором; 2) додаткові витрати, викликані особливими обставинами та призначені судом або передбачені договором щодо сплати аліментів; 3) засоби утримання непрацездатних повнолітніх дітей.

Ключові слова: аліменти, утримання, діти, батьки, злісне ухилення, кримінальне правопорушення, рішення суду, додаткові витрати.

OBJECTIVE SIGNS OF AVOIDANCE OF CHILD SUPPORT PAYMENT (ART. 164 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)

Yakovleva Tetiana Kostiantynivna,
Postgraduate Student
(Donetsk State University of Internal
Affairs)

The article examines the problems of the objective side of evading the payment of alimony for the maintenance of children. It is indicated that a mandatory condition for criminal

prosecution for evading the payment of alimony for child maintenance is the presence of a court decision on the award of alimony to the parent who lives separately from the child, as well as compliance with the procedurally defined procedure for the collection of such alimony by a state/private executor, neglect of the assigned duty by the person who must pay these alimony. The author clarified the list of potential victims, which are: 1) minor children; 2) adults unable to work, whose origin, in accordance with the procedure established by law, is determined from a person who evades maintenance, as well as in accordance with Art. 232 of the Family Code of Ukraine, persons who were adopted by the offender in accordance with the procedure established by law. It is argued that the adult daughter and son, who are continuing their studies and therefore need financial assistance, cannot be included among the victims. Approaches to determining the object of a criminal offense are standardized and it is specified that it is social relations that ensure the protection of the right of minors and/or disabled children to receive support from their parents. An additional mandatory object of this socially dangerous act is social relations that ensure the protection of the right of minors and/or disabled children to a full life and comprehensive (physical, mental and social) development. Summarized, it is appropriate to include the following as the subject of a criminal offense: 1) alimony based on a court decision or a contract; 2) additional costs caused by special circumstances and ordered by the court or stipulated by the contract regarding the payment of alimony; 3) means of maintenance of disabled adult children.

Key words: alimony, maintenance, children, parents, malicious evasion, criminal offense, court decision, additional costs.

Постановка проблеми. Охорона дитинства є пріоритетним напрямом розвитку держави, що актуалізовано кризь призму низки нормативно-правових актів, зокрема – Конституцію України, Сімейний кодекс України, Цивільний кодекс України тощо. Основну увагу було приділено захисту матеріальних прав дітей, зокрема – пов'язаних із виконанням батьками обов'язку по утриманню як у шлюбі, так і після розлучення. Логічним кроком стало закріплення у національному кримінальному законодавстві заборони на ухилення від сплати аліментів на утримання дітей, кримінальна відповідальність за що була передбачена в ст. 164 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Водночас, детальний аналіз норм надав можливість підсумувати низку суперечностей, більшість із яких знаходиться в площині об'єктивних ознак цього кримінального правопорушення. Наведене призводить до проблем, які виникають на практиці під час застосування наведеної статті кримінального законодавства, що має наслідком неправильну кваліфікацію, прийняття помилкових процесуальних рішень та уникнення правопорушником кримінальної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми кримінальної відповідальності за ухилення від сплати аліментів на утримання дітей неодноразово ставали предметом дослідження у працях таких учених як П. П. Андрушко, А. М. Бабенко, В. В. Вітвіцька, Є. С. Назимко, І. В. Семенов та ін., однак окремі питання залишилися вирішеними не в повній мірі, що і зумовлює актуальність обраної теми.

Метою статті є розгляд об'єктивних ознак ухилення від сплати аліментів на утримання дітей в Україні, виокремлення проблемних аспектів та складання рекомендацій щодо їх вирішення.

Викладення основного матеріалу. Протягом останніх років ведеться плідна законотворча робота, спрямована на якісне вирішення проблеми ухилення батьків від обов'язку утримувати своїх неповнолітніх дітей. Зокрема, необхідно відмітити низку змін, спрямованих на посилення відповідальності за таке діяння, а також уточнення

окремих проблемних аспектів (наприклад, – сутності та змісту поняття злісного ухилення). Водночас, вчені неодноразово звертають увагу на наявність прихованих прогалин, які дозволяють захисникам виправдовувати боржників. Як вже було вище зазначено більшість таких прогалин пов'язані із особливостями об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 164 КК України [1]. Аналіз зазначеної норми, дозволяє констатувати, що з об'єктивної сторони досліджуване протиправне діяння виражається у бездіяльності та може вчинятись у таких двох формах як: 1) злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів); 2) злісне ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їх утриманні.

Так, відповідно до ст. 71 Закону України 02.06.2016 № 1404-VIII «Про виконавче провадження» порядок стягнення аліментів визначається законом. Виконавець стягує з боржника аліменти у розмірі, визначеному виконавчим документом, але не менше мінімального гарантованого розміру, передбаченого Сімейним кодексом України. Індексція розміру аліментів, визначеного у твердій грошовій сумі, проводиться, якщо інше не передбачено у виконавчому документі чи у договорі між батьками про сплату аліментів на дитину, виконавцем у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку... За наявності заборгованості із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці, стягнення може бути звернено на майно боржника. Звернення стягнення на заробітну плату не перешкоджає зверненню стягнення на майно боржника, якщо існує непогашена заборгованість, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці. Виконавець зобов'язаний обчислювати розмір заборгованості із сплати аліментів щомісяця, а також проводити індексцію розміру аліментів відповідно до частини першої цієї статті. Виконавець зобов'язаний повідомити про розрахунок заборгованості стягувачу і боржнику у разі: 1) надходження виконавчого документа на виконання від стягувача; 2) подання заяви стягувачем або боржником; 3) надіслання постанови на підприємство, в установу, організацію, до фізичної особи - підприємця, фізичної особи, які виплачують боржнику відповідно заробітну плату, пенсію, стипендію чи інші доходи; 4) надіслання виконавчого документа за належністю до іншого органу державної виконавчої служби; 5) закінчення виконавчого провадження. У разі виїзду боржника на постійне проживання до держави, з якою Україна не уклала договорів про надання правової допомоги, за рішенням суду до виїзду боржника за кордон стягнення аліментів здійснюється за весь період до досягнення дитиною повноліття. У разі стягнення аліментів як частки заробітку (доходу) боржника на підприємстві, в установі, організації, фізичної особи, фізичної особи - підприємця відрахування здійснюються з фактичного заробітку (доходу) на підставі постанови виконавця. Якщо стягнути аліменти в зазначеному розмірі неможливо, підприємство, установа, організація, фізична особа - підприємець, фізична особа, які проводили відрахування, нараховують боржнику заборгованість із сплати аліментів [2]. Отже, наведений припис надає більш детальну характеристику процедури стягнення аліментів, уточнюючи положення Сімейного кодексу України. Аналіз норми дозволяє підсумувати, що законодавець передбачив всі особливості та потенційні загрози, які можуть виникнути під час реалізації права дитини на утримання батьків. Водночас, нормативно-правовий акт не позбавлений окремих неточностей, зокрема в ч. 1 ст. 71 Закону є відсилка до Закону України «Про індексцію грошових доходів населення», дію якого було призупинено у січні 2023 року із прийняттям Закону України «Про державний бюджет України на 2023 рік».

Наведене положення дозволяє також констатувати, що обов'язковою умовою для притягнення до кримінальної відповідальності за ухилення від сплати аліментів на

утримання дітей є наявність судового рішення про призначення аліментів тому із батьків, хто проживає окремо від дитини, а також дотримання процесуально визначеного порядку стягнення таких аліментів державним/приватним виконавцем, а також нехтування покладеним обов'язком особою, яка ці аліменти повинна сплачувати. У цьому контексті найбільш дискусійним для наукової спільноти залишається ознака злісності, яка є основною підставою вважати, що особа ухиляється від виконання батьківського обов'язку.

Аналіз судової практики дозволяє стверджувати, що у більшості випадків, суд під час розгляду обставин справи звертає увагу на наявність у особи реальної можливості сплачувати аліменти, яка передбачає наявність хоча б одного із видів доходів. При цьому більшість осіб, які ухиляються від сплати аліментів реалізують свій кримінально протиправний умисел шляхом приховування фактичного заробітку та інших грошових надходжень (наприклад, отримання заробітної плати або її частини «у конверті»). Такі дії також входять до поняття злісного ухилення. Зміст положень ст. 164 КК України надає можливість констатувати, що визначення тримісячного терміну несплати аліментних коштів як підстави для притягнення до кримінальної відповідальності передбачає наслідком формування заборгованості перед потерпілою особою, а отже – завдання майнової шкоди та порушення права дитини на утримання до набуття повнолітнього віку. Отже, обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 164 КК України, яка логічно сформована у встановленому терміні заборгованості, є суспільно небезпечний наслідок у виді майнової шкоди. А тому, доцільно погодитись із вченими, які вважають склад цього суспільно небезпечного діяння матеріальним, що зумовлено наявністю бездіяльності, яка проявляється через свідоме ігнорування обов'язку утримувати дітей та суспільно небезпечних наслідків, які передбачають майнову (матеріальну) шкоду.

Окреме зауваження також викликає визначення терміном злісного ухилення трьох місяців (у попередній редакції було шість). З одного боку такий підхід, ймовірно, може бути пояснений з точки зору посилення захисту прав дитини та забезпечення своєчасного реагування на ухилення батьків від сплати аліментів. Водночас, положення сімейного законодавства дещо відрізняються від кримінального, зокрема в ст. 157 Сімейного кодексу України однією із підстав для самостійного вирішення тим із батьків з яким за рішенням суду визначено або висновком органів опіки та піклування підтверджено місце проживання дитини питання тимчасового виїзду дитини за кордон на термін більше одного місяця є наявність у другого з батьків заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за чотири місяці, підтвердженої довідкою про наявність заборгованості зі сплати аліментів. Термін три місяці передбачений для батьків, хто сплачує аліменти на дітей із особливостями розвитку, захворюваннями тощо [3]. У ст. 71 вищезгаданого Закону України 02.06.2016 № 1404-VIII «Про виконавче провадження» також передбачено низку заходів, які можуть застосовуватись до особи, яка має заборгованість зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів саме за чотири місяці, державний виконавець виносить вмотивовані постанови: 1) про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві виїзду за межі України – до погашення заборгованості зі сплати аліментів у повному обсязі; 2) про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві керування транспортними засобами - до погашення заборгованості зі сплати аліментів у повному обсязі; 3) про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві користування вогнепальною мисливською, пневматичною та охолощеною зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями

метальними снарядами несмертельної дії, – до погашення заборгованості зі сплати аліментів у повному обсязі; 4) про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві полювання – до погашення заборгованості зі сплати аліментів у повному обсязі. Водночас у цій же нормі наявний припис про те, що за наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за три місяці, виконавець роз'яснює стягувачу право на звернення до органів досудового розслідування із заявою (повідомленням) про вчинене кримінальне правопорушення боржником, що полягає в ухиленні від сплати аліментів [2]. Таким чином, можна говорити про те, що наразі законодавцем не унормовано положення різногалузевих норм, які регулюють виконання аліментних зобов'язань та захищають майнові права та інтереси неповнолітніх осіб. Отже, в контексті цього актуальною проблемою є встановлення єдиного для різних законодавств бачення щодо терміну аліментної заборгованості, який може вважатись злісним ухиленням від сплати аліментів на утримання дітей.

Варто також звернути увагу на те, що складом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 164 КК України не охоплюються випадки ухилення від сплати аліментів на утримання повнолітньої доньки/ сина які продовжують навчання. В ст. 199 Сімейного кодексу передбачено, що якщо повнолітні дочка, син продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги, батьки зобов'язані утримувати їх до досягнення двадцяти трьох років за умови, що вони можуть надавати матеріальну допомогу. Право на утримання припиняється у разі припинення навчання. Право на звернення до суду з позовом про стягнення аліментів має той з батьків, з ким проживає дочка, син, а також самі дочка, син, які продовжують навчання [3]. Водночас, таке право на утримання не захищено кримінальним законодавством, що зумовлено чітким визначенням кола потенційних потерпілих осіб, якими можуть бути лише неповнолітні та непрацездатні діти.

Це підтверджено також позицією Верховного Суду, відображеною у постанові від 26 травня 2020 року (справа № 313/1391/17, провадження № 51-6183км19), де зазначено, що об'єктом цього злочину є суспільні відносини, що забезпечують захист майнових інтересів і прав неповнолітніх або непрацездатних дітей, які потребують допомоги, право неповнолітніх та непрацездатних дітей на повноцінне життя та всебічний (фізичний, психічний і соціальний) розвиток. Потерпілими від цього злочину можуть бути діти, на утримання яких за рішенням суду їх батько чи мати мають сплачувати аліменти, а також неповнолітні чи непрацездатні діти, що перебувають на утриманні батьків. Неповнолітніми дітьми визнаються особи віком до 18 років, якщо згідно з законом вони не набувають прав повнолітніх раніше (наприклад, внаслідок одруження). Непрацездатними є повнолітні діти, які в силу фізичних чи психічних вад позбавлені можливості постійно чи тимчасово працювати (зокрема, діти-інваліди I, II та III групи).

Так, суд першої інстанції дослідив та проаналізував норми права, які зобов'язують батьків утримувати своїх неповнолітніх дітей і непрацездатних повнолітніх дітей, що потребують матеріальної допомоги, зазначивши у вирокі, що: Конституцією України визначено основні права й обов'язки держави та громадян щодо забезпечення захисту дітей, при цьому в ч. 2 ст. 51 Основного Закону зазначається, що батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття; відповідно до положень Конвенції ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року, ратифікованої Україною, дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше; дитина, враховуючи її фізичну й розумову незрілість, потребує спеціальної охорони та турботи, включаючи належний правовий захист, як до, так і після народження; Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25 січня 1996 року також застосовується до дітей, які

не досягли 18 років; згідно зі ст. 1 Закону України від 26 квітня 2001 року № 2402-III «Про охорону дитинства» дитиною є особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше (наприклад, внаслідок одруження); а дитинство це період розвитку людини до досягнення повноліття; відповідно до ч. 1 ст. 6 Сімейного кодексу України (далі СК) правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття; положення ч. 3 ст. 75 СК відносять до категорії «непрацездатні» інвалідів I, II та III групи; згідно з ч. 4 ст. 1 Закону України «Про прожитковий мінімум» від 15 липня 1999 року № 966XIV, ч. 1 ст. 1 Закону України від 9 липня 2003 року № 1058IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» до непрацездатних належать, зокрема, особи, які визнані інвалідами в установленому законом порядку; у ст. 180 СК визначено обов'язок батьків утримувати дітей до досягнення останніми повноліття, при цьому згідно зі ст. 199 СК, якщо повнолітні дочка, син продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги, батьки зобов'язані утримувати їх до досягнення двадцяти трьох років за умови, що вони можуть надавати матеріальну допомогу; у п. 15 постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» судам роз'яснено, що відповідно до ст. 180 СК батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття, а у випадках, передбачених статтями 198, 199 цього Кодексу, і своїх повнолітніх дочку, сина.

Таким чином, на підставі аналізу вищенаведених правових норм суд першої інстанції обґрунтовано дійшов висновку, що відповідно до чинного законодавства потерпілими від злочину за ч. 1 ст. 164 КК не можуть бути повнолітні дочка, син, які продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги та на утримання яких за рішенням суду їх батько чи мати мають сплачувати аліменти [4]. Водночас, наведене судове рішення не позбавлено окремих недоліків, зокрема в частині аналогічного підходу законодавця до непрацездатних повнолітніх дітей. Так, у ст. 198 СК України є припис, що батьки зобов'язані утримувати своїх повнолітніх непрацездатних дочку, сина, які потребують матеріальної допомоги, якщо вони можуть таку матеріальну допомогу надавати. При цьому, не дивлячись на однотипні особливості формулювання положення, ухилення від утримання непрацездатних повнолітніх дітей є кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 164 КК України.

Отже, **об'єктом** кримінального правопорушення, передбаченого ст. 164 КК України є суспільні відносини, що забезпечують захист права неповнолітніх та/або непрацездатних дітей на одержання утримання від своїх батьків. **Додатковим обов'язковим об'єктом** цього суспільно небезпечного діяння необхідно вважати суспільні відносини, що забезпечують захист права неповнолітніх та/або непрацездатних дітей на повноцінне життя та всебічний (фізичний, психічний і соціальний) розвиток. Парадигма об'єкту кримінального правопорушення також дозволяє визначити **коло потенційних потерпілих, до яких необхідно віднести**: 1) неповнолітніх дітей; 2) непрацездатних повнолітніх осіб, походження яких, відповідно до встановленого законодавством порядку, визначено від особи, яка ухиляється від утримання, а також відповідно до ст. 232 Сімейного кодексу України осіб, які були усиновлені правопорушником у встановленому законом порядку. Виходячи із наведеного судового рішення, до потерпілих осіб не можуть бути віднесені повнолітні донька та син, які продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги.

Що стосується **предмету кримінального правопорушення, передбаченого ст. 164 КК України**, більш прийнятним видається підхід, запропонований Д.П. Євтевою, яка вважає, що таким необхідно вважати засоби утримання в таких формах: 1) засоби утримання, що надаються в позасудовому та позадоговірному порядку (кошти,

харчові продукти, одяг, речі домашнього вжитку, меблі, спортивні товари, музичні інструменти, ліки тощо); 2) аліменти за рішенням суду або за договором; 3) додаткові витрати, призначені судом або передбачені договором щодо сплати аліментів. За способом визначення форми та розміру засобів утримання як предмета злочину за ст. 164 КК їх можна поділити на три групи: 1) засоби, форми та розмір яких визначається в судовому порядку (аліменти за рішенням суду та призначені судом кошти на додаткові витрати); 2) засоби, форма та розмір яких установлюються в договірному порядку (аліменти за договором; додаткові витрати, передбачені в договорі); 3) засоби, форма та розмір яких не визначені ані в судовому, ані в договірному порядку [5]. Не заперечуючи та в цілому погоджуючись із наведеною вченою диференціацією предмету ухилення від сплати аліментів на утримання дитини, необхідно зауважити на декількох спірних моментах.

Так, що стосується першої форми, якою є засоби утримання, що надаються в позасудовому та позадоговірному порядку, видається нелогічним вважати предметом кримінального правопорушення право того з батьків, хто проживає окремо від дитини брати участь у її утриманні в грошовій і (або) натуральній формі. Відповідно до ч. 2 ст. 181 Сімейного кодексу України це не є обов'язком особи, на відміну від припису ч. 3 цієї ж статті [3], в якій вказано, що за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька або у твердій грошовій сумі за вибором того з батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина. У диспозиції ч. 1 ст. 164 КК України є чітка вказівка щодо того, що кримінально караним є злісне ухилення від сплати *встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей* (аліментів). Також, окрему увагу доцільно звернути на засоби утримання непрацездатних повнолітніх дітей. Отже, **до предмета кримінального правопорушення доцільно відносити:** 1) аліменти за рішенням суду або за договором; 2) додаткові витрати, викликані особливими обставинами та призначені судом або передбачені договором щодо сплати аліментів; 3) засоби утримання непрацездатних повнолітніх дітей.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволило підсумувати, що об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 164 КК України є суспільні відносини, що забезпечують захист права неповнолітніх та/або непрацездатних дітей на одержання утримання від своїх батьків. Додатковим обов'язковим об'єктом цього суспільно небезпечного діяння необхідно вважати суспільні відносини, що забезпечують захист права неповнолітніх та/або непрацездатних дітей на повноцінне життя та всебічний (фізичний, психічний і соціальний) розвиток. Потенційними потерпілими є: 1) неповнолітні діти; 2) непрацездатні повнолітні особи, походження яких, відповідно до встановленого законодавством порядку, визначено від особи, яка ухиляється від утримання, а також відповідно до ст. 232 Сімейного кодексу України осіб, які були усиновлені правопорушником у встановленому законом порядку. До потерпілих осіб не можуть бути віднесені повнолітні донька та син, які продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги. До предмета кримінального правопорушення доцільно відносити: 1) аліменти за рішенням суду або за договором; 2) додаткові витрати, викликані особливими обставинами та призначені судом або передбачені договором щодо сплати аліментів; 3) засоби утримання непрацездатних повнолітніх дітей.

З об'єктивної сторони досліджуване протиправне діяння виражається у бездіяльності та може вчинятись у таких двох формах як: 1) злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів); 2) злісне ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на

їх утриманні. Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 164 КК України є суспільно небезпечний наслідок у виді майнової шкоди. А тому склад цього суспільно небезпечного діяння є матеріальним.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Закон України 02.06.2016 № 1404-VIII «Про виконавче провадження». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
3. Сімейний кодекс. Закон від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n917>
4. Постанова Верховного Суду від 26 травня 2020 року (справа № 313/1391/17, провадження № 51-6183км19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89564221>
5. Євтеєва Д.П. До питання про визначення предмета ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (ст. 164 КК України). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. № 3 (79). 2017. С. 58-67.